

کلام و متکلمان در نگاه صدر المتألهین شیرازی

ابراهیم نوئی*

چکیده

صدرا کلام را علمی می‌داند که درباره ذات، صفات و افعال الهی، کیفیت معاد، انبیای الهی و کتب سخن می‌گوید و وظیفه آن علاوه بر تبیین این امور، اثبات و دفاع از آنهاست. فراگیری مباحثی از این علم بر همگان واجب عینی و فراگیری بخش‌های دیگری از آن واجب کفایی است. وی دلایل و شبهات درون دینی ناظر به ناروایی اشتغال به علم کلام را پاسخ داده است. او ضمن مقایسه متکلمان با دیگر مراتب متدینان (عوام، فیلسوفان و عارفان) از برتری نسبی متکلمان بر برخی از مراتب مذکور و پایین تر بودن مرتبه آنها نسبت به برخی مراتب دیگر سخن می‌گوید. وی نقاط ضعف متکلمان را خوب می‌شناسد و صراحتاً موضع خود نسبت به پاره‌ای از متکلمان و مکاتب کلامی از جمله اشاعره، معتزله و باطنیه را بیان می‌کند. نوشتار حاضر کوشیده است دیدگاه صدرا نسبت به علم کلام و متکلمان را در قالب مباحث فوق کاوش کند.

واژه‌های کلیدی: علم کلام، متکلمان، صدر المتألهین شیرازی، اشاعره، معتزله، باطنیه.

---

* استادیار گروه معارف اسلامی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران. رایانامه:

Theology and Theologians in Mulla Şadra's View

Ebrahim Noei *

Mulla Şadra considers theology as a knowledge which discusses divine nature, attributes and actions, the quality of resurrection, prophets and holy books. Its duty is explanation of these phenomena and proving their truth and defending them against the objections. Learning some parts of it, are necessary for everyone and learning other parts are necessary only for specialists. He has replied to the objections concerning inappropriateness of learning theology. In comparing theologians with other groups of theists (ordinary people, philosophers, mystics), he judges to the relative superiority of theologians over some of the foregoing groups and the inferiority of them over other groups of theists. He knows the downside of theologians well and explicitly suggest his view about some theologians and some theological schools such as Ash'arites, Mu'tazilites and Esotericist. This paper attempts to examine Mulla Şadra's view about theology and theologians in the framework of the mentioned discussions.

Keywords: Theology. Theologians. Mulla Şadra. Ash'arites. Mu'tazilites. Esotericist.

---

* Assistant Professor in the Department of Islamic Knowledge at Shahid Beheshti University. E-mail: Ebrahim.noei@yahoo.com